

FICPFIJAR-

Dr. AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

conform regulamen. de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unirea

REDACTOR

Prof. DUMITRU NEDA

Foaie înscrisă în Registrul de publicații al Trib. Târnava-Mică sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească — Apare în fiecare Sâmbătă

Dies irae

Vine sfârșitul? — „Și veți auzi de războaie... și va fi foamete și ciumă și cutremure pe alocurea“... Sunt aci toate. Popoarele „civilizate“ se măcelăresc cu savantă îndârjire. Fantoma mizeriei flămânde pândeste în pragul iernei. Și pământul, plictisit de ticăloșia grandomană a neastâmpărului omenesc, a început a da semne de profundă nemulțumire.

Noi nu ne-am găsit până acuma vrednici să intrăm în hora morții cu arma în mână. Probabil, nu suntem destul de „civilizați“. Participăm însă la ea indirect. În deosebi, plătim scump interesele altora. — Și tot la noi a trebuit să-și arate și pământul mânia sa adâncă. S'a scuturat odată, câteva secunde abia, și casele din o jumătate de țară s'au prăbușit peste locuitorii cari dormeau pașnic în noaptea sinistră de 10 Noemvrie. O singură clipă ne-a dăruit atâta jale și ne-a lăsat atâtea ruine ca războaie de ani îndelungași.

Sunt atât de cumplite isbirile ce ne lovesc din toate părțile, fără încetare, încât înaintea minții buimăcite se infiripă icoana apocaliptică a sfârșitului. Iată doar, că și munții se prăvălesc peste noi și pământul ne înghite de vii. — Totuși, dintre ruine și gemetele morții, auzim mai departe cuvântul Scripturii: „Ci toate acestea sunt începutul durerilor“... Să fim deci liniștiți. Mai avem încă de trăit. Mai avem de suferit.

În fața grozavei icoane, durerea ne învâluie și florii morții ne cutremură toată ființa. Sunt frați ai noștri cei striviți sub molozul zidurilor și cei rămași în drum fără adăpost. E truda și cruțarea nației noastre care s-a prefăcut în praf netrebnic. — Ne simțim legați din nou, prin dureri și spaimă, de semenii noștri năpăstuiți. Această înfrățire în ne-caz va trebui să însuflețească dărnicia generală, chemată să aline atâtea suferințe și atâtea imense pierderi. Acela cari au fost cruțați de isbeliște, să nu uite că numai mila specială a Domnului i-a ferit de pierzare, și de se vor dovedi nerecunoscători, o altă noapte de groază ne poate prăpădi pe toți.

Căci suntem cu adevărat praf și bulbere și mai neputincioși decât viermii pământului, noi trușii ziditori de palate și ridicolii purtători de războaie. Dacă-i vorba de a distruge, nu-i nevoie de bombe și de tunuri și de avioane. Natura face această ispravă cu suverană ușurință și măestrie. Intr'o clipă.. Și de ce ne trebuie teorii specioase care să ne învețe a trăi „pericolosamente“? Iată, viața este o continuă primejdie și un permanent dar al Atotputernicului. — Cât de palidă, cât de neputincioasă se vedește orgolioasa noastră știință în fața puterilor elementare din care e iesut universul! Din ruinele fumegânde se aude

Iarăși problema Seminarului

În coloanele „Unirii“ au apărut vara acestui an mai multe articole, cari priveau problema Seminarului din diferite puncte de vedere, țintind toate pregătirea cât mai temeinică a viitorilor slujitori ai altarelor.

Vremile în cari trăim sunt o dovadă în plus, că pe cler se sprijinește nu numai Biserica, ca instituție de formare sufletească a credincioșilor, ci chiar Statul, cu însași ființa lui. De pildă: în teritoriile rupte din trupul Țării noastre, cine sunt intelectualii pe cari se sprijinesc masele rămase dincolo de hotarele firești? Preoții. Cari sunt instituțiile la umbra cărora se adăpostesc cei prigonți pe nedreptul? Biserica.

Și în urmă, dacă vrem să fim drepti, trebuie să constatăm cu toții că sub regimurile cari au plecat, dintre toate categoriile de funcționari, cea mai oropsită de soarte a fost tot preoțimea. Această preoțime, care a jucat și joacă încă și astăzi un rol deosebit de important în viața neamului, a trebuit să-și neglijeze de multeori îndatoririle atât de sfinte, dejosindu-se, ca să-și facă izvoare de venit pentru susținerea familiei. — Să nădăduim că în statul legionar această tagmă va fi așezată la locul, care i-se cuvine.

Dar ca să ai o preoțime la locul ei e nevoie ca Seminariile, — pepinierele de formație sacerdotală, — să fie înzestrate cu toate cele necesare și tinerii clerici să nu lupte din primii ani cu greutatea de natură materială.

ca o ironie întrebarea: „unde sunt acum înțelepții veacului acestuia“?

A, de sigur, după ce trece prăpădul, după ce-și vor verifica bine zidurile caselor din tavan până în subsol, se vor apuca iar de teorii cabalistice și vor „explica“ totul cu infalibilă logică „științifică“. Totul va fi clar și lămurit. Din nenorocire însă, pompoasa lor atotștiință nu va învia pe nici unul din cei striviți de zidurile dărâmate, nu va mângăia pe părinții sau copiii cari și-au pierdut pe cei dragi ai lor, nu va liniști câtuși de puțin sufletele chinute de marile probleme ale existenței care se ridică năvalnic din sfârmăturile groaznicului prăpăd.

În imensa tragedie acesta este singurul folos: deodată cu pământul, s'au cutremurat conștiințele și, înțelegând nimicul vremelniceii, ele se îndreaptă cu putere spre dătătorul Vieții și stăpânul morții. În el toată nădejdea și dela El mângăierea și puterea de a răbda. Fiindcă „celce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui“.

Este adevărat că pe studenții teologi trebuie să-i preocupe în primul rând problemele de ordin sufletesc și spiritual. Dar nu este mai puțin adevărat că lipsurile materiale sunt o piedecă destul de mare în calea acestei preocupări. Vechile dictoane: „Mens sana, in corpore sano“; apoi: „Primum vivere, deinde philosophari“ își au rostul lor în viața socială.

Astăzi toată lumea este preocupată de menținerea la suprafața valului de scumpete. Statul cheltuește sume enorme pentru salvarea instituțiilor sale. Mă întreb însă: Credincioșii noștri, preoțimea mai înstărită, Statul și chiar alții români cu dare de mână, și-au pus oare întrebarea: Din ce se va susține Seminarul nostru din Blaj, în aceste vremuri de grea cumpănă? — Vorbesc de Seminarul din Blaj, pentru că este unicul rămas pe teritoriul românesc, și care ocrotește pe toți clericii refugiați din teritoriile ocupate.

Durere, dar așa este: studenții teologi sunt recrutați din pătura socială cea mai săracă. — Superioritatea Seminarului și-a dat seama de acest neajuns, și chiar de aceea a fixat o taxă minimă de întreținere: în anul școlar 1939-40, de Lei 4000 anul; iar în anul 1940-41 de Lei 6000.

În vremuri normale, cu multă chibzuială, dacă și Statul va ajuta în parte, s'ar putea face față lipsurilor, însă în scumpetea ce s'a abătut peste noi începând chiar cu anul trecut, și mai ales acum, este imposibil ca Seminarul nostru s'o scoată la capăt.

Chiar de aceea facem acum un apel, mai stăruitor ca oricând, către preoțime, credincioși, Stat și alți binevoitori, să-și dea obolul pentru Seminarul din Blaj, făuritor de atâtea suflete curate și români adevărați, cari au jucat un rol important în viața neamului și al Statului român. Ar fi păcat strigător la cer, ca după 1-2 luni să se închidă aceasta înaltă instituție.

Dacă preoțimea noastră ar explica această lipsă arzătoare credincioșilor într'una din Dumineci, s'ar putea colecta ușor câte un leu de suflet. Dacă cei înstăriți și-ar da seama cum se irosesc averi pentru cari au muncit o viață întreagă, mai ales acum prin atâtea cataclisme, am convingerea că nu vor pregeta să dea din avutul lor o părțică cât de mică pentru acest scop.

Totul depinde de sesizarea problemei și a importanței ei. Ca dovadă că se poate și nu este atât de greu, lăsăm să urmeze sumele intrate pe această cale în anul școlar 1939/40, când nu s'a făcut un apel atât de stăruitor, ci lumea s'a sesizat de cauză mai mult indirect:

1. Protopopiatul Blajului: 6.980 Lei; 2. Propopiatul Aiudului: 6.800 Lei; 3. On. Alex. Oltean, (adm. C. C.): 5.120 Lei; 4. Reverend. Gheorghe Dănilă, canonic: 5.120 Lei; 5. On. Andrei Pop, Călărași: 5.120 Lei; 6. Parohia Făgăraș (On. Todericiu): 5.120 Lei; 7. Av. Dr. Ion Roșu, Sf. Gheorghe: 5.120 Lei; 8. II. Sa Dr. Victor Macaveiu, vicar g.: 5.000 Lei; 9. Dl Demetriu Todoran, inv. pens.: 5.090 Lei; 10. Dr. Leon Sârbu, spiritual Sem.: 5.000 Lei; 11. Protopopiatul Tg.-Mureș: 2.700 Lei; 12. On. Ioan Brinzeu, Orosfaia: 500 Lei; 13. Protopopiatul Teaca: 250 Lei. Total: 57.830 Lei.

Iată o sumă destul de modestă, din care s'au întreținut 14 clerici.

Cu concursul celor mulți s'ar putea asigura și în anul școlar curent întreținerea celor aproape 100 clerici, dintre cari mulți refugiați, și Superioritatea Seminarului nu ar trebui să fie mereu îngrozită de ziua de mâine, deoarece nu poate pretinde nimeni ca din 6.000 Lei, cât este fixată taxa anuală pentru un cleric, să poată ieși la capăt. — Avem toată nădejdea, că vom fi înțeleși. (va).

Vaticanul ne simte durerea. După atâtea alte nenorociri, pământul însuși s'a cutremurat sub noi și clătinarea lui a însemnat o nouă și teribilă catastrofă națională. Familiarizați cu necazul, primim și purtăm și această lovitură a sortii, în semn de ispășire și în nădejdea că imensa durere pe care o înfruntăm cu creștinească resemnare va întoarce spre noi mila Celui de sus, singurul în care mai avem nădejde și a cărui dreptate rămâne în veac.

Ne cade bine totuși să știm că și alții, de aproape, și de departe ne înțeleg durerea și o împărtășesc. Intre ei, Vaticanul în primul rând. Intre cele dintâi semne de caldă compătimire ce ne-au sosit din depărtări, a fost cuvântul *Congregației Orientale*, tălmăcit în următoarea telegramă, trimisă de Em. Sa Card. Tisserant I. P. S. Mitropolitul Nicolescu:

Congregazione orientale condivide profunda afflizione popolo romeno per immane sciagura invocando divina misericordia vittime et celeste conforto superstiti.

În românește: Sacra Congregație Orientală împărtășește profunda jale a poporului român pentru catastrofa groaznică, invocând mila dumnezeiască pentru victime și mângăere cerească pentru cei rămași în viață.

Pentru aceste cuvinte părintești, I. P. S. Sa Păr. Mitropolit a ținut să mulțumească în următoarele rânduri telegrafiate conducătorului Congregației Orientale și distins prieten al națiunii noastre:

Mulțumesc din suflet pentru telegrama trimisă din prilejul groazniciei nefericiri ce a lovit neamul și patria noastră. Dumnezeu Vă binecuvinteze.

Ca să se știe adevărul adevărat. Credincioșii Bisericii noastre, apucați sub stăpânirea unghurească, au avut de îndurat, și continuă să îndure, mizerii morale și materiale de neînchipuit. Pentru a le cunoaște întreaga tragedie așa cum s'a petrecut și se petrece, Mitropolia Română Unită din Blaj a adresat, zilele acestea, preoților refugiați din teritoriile date plocon Ungurilor, următoarele rânduri, la cari se așteaptă răspuns:

„Frații preoți refugiați, sau expulzați din teritoriile cedate ale Ardealului de Nord, sunt invitați prin aceasta, necunoscându-le Noi adresa unui fiecăruia, de a-și descrie calvarul suferit, a spune peripețiile prin cari au trecut, silnicile și atrocitățile civile sau militare sau a bandelor organizate de teroriști.

„Sunt rugați în același timp să povestească tot ce știu despre soarta preoților rămași în teritoriul cedat, precum și a intelectualilor și țăranilor noștri români de dincolo. Câți și cari anume au fost întemnițați, duși în lagăre de concentrare etc. Și să ni se spună și cine, și unde au fost siliți ai noștri, sub teroare, a se declara pentru religia greco-catolică maghiară, ori pentru cea romano-catolică, sau pentru vreuna din confesiunile protestante.

„Cu un cuvânt: tot ce poate interesa Ordinariatul nostru arhiepiscopesc, opinia publică românească și guvernul nostru, să se pună pe hârtie de urgență. De aici vor fi

înștiințate mai apoi toate forurile competente din țară și streinătate.

„Cei cari au dat deja odată astfel declarații sunt dispenzați să le mai facă. Unul fiecare să-și servească Neamul și Patria, spunând adevărul curat, fără nici o timentă.”

Căile pierzării

Note cu creionul pe marginea unui articol

M'am angajat să ilustrez cu câteva zori concrete tratate de mine în acest articol. Mă țin de cuvânt. Cum dovedesc prin ce urmează.

II.

1. Consiliul municipiului Chicago a oț în onoarea mareșalului italian Balbo un banchet de cinci mii tacâmuri. Înainte de a începe banchetul, mareșalul și ofițerii aviației ce-l însoțeau, se ridicară în picioare și, cându-și semnul sfintei cruci, rostiră rugăciunea mesei: „Benedicite”. Firește, am canii prezenți la acest banchet, mareșalul protestanți și chiar atești, rămaseră uluiți atâtea credință.

2. Tot acest mareșal viteaz a mai americanilor și alte lecții de creștinism. În ziua intră cu suita sa în catedrala din Chicago. Americanii cari îi însoțeau pe ofițerii italieni intrând în catedrală, le arătară fotoliile ce erau rezervate. Mareșalul refuză. Mulțumindu-se el — n'am venit aici pentru paraziți pentru a ne ruga lui Dumnezeu. Când a slujba sfintei liturghii ajunse la „prefața” mareșalul comandă în șoaptă: În genunchi. Toți ofițerii ingenunchiară împreună cu el rămăsese așa până după Sf. Cuminecare. Această manifestație de creștinism a mareșalului Balbo și a însoțitorilor săi uimi pe cei de față și uimi în deosebi pe protestanții cari începură acum să-și schimbe radicalizerile ce le aveau despre catolici.

3. Un alt exemplu, tot din America. Când s'a deschis — mai anii trecuți — dința consiliului municipal din New-

Foia „Unirii”

Uniformitate liturgică

(2) de pr. Octavian Popa.

9. „Sărutarea păcii” se face totdeauna la Liturgiile arhieresti, la cele preoțești numai când vrea pontificantele, deși Liturgiile se o prescriu.

10. La rostirea „Credeului” pontificantele ridică aerul deasupra sfintelor daruri. Liturgierul nostru spune: „Și de vor fi slujind și alți preoți, țin și ei de colțurile aerului, deasupra sfintelor daruri, clătinaându-l încetinel...” Tot așa cel de București. Tipicul spune: „Preotul (pontificantele și nu și concelebranții) prinde aerul de două cornuri și ridicându-l înaintea feții (concelebranții își ridică mâinile) zice: Ușile...” Aici deosebirea e mare și incurcătura e și mai mare. În unele locuri ține aerul numai pontificantele, iar concelebranții stau unii cu mâinile adunate, alții cu mâinile ridicate, în alte locuri pontificantele dă un colț al aerului concelebranțului dela dreapta, care îl și împătură. Când sunt mai mulți preoți, e o priveliște foarte neplăcută, văzând pe unii cu mâinile ridicate, pe alții cu ele în jos.

11. Tot așa la „Sus să avem inimile”, unii

concelebranți se întorc și ei către popor și înalță brațele, alții își păstrează poziția, cu brațele înălțate, sau cu brațele în jos, după obiceiul personal. Nu înțeleg, pentru ce zic unii: „Sus să avem inimile noastre.” Doar se înțelege, și nici Liturgiile, nici Tipicul nu au acest adaus.

12. La cuminecarea preoților, unii pontificanți frâng pe „Hristos” în atâtea părțicele, câți concelebranți sunt. Alții consumă ei întreagă aceasta părțică, iar alții își frâng lor din „Hs.” o părțică, urmând ca fiecare concelebrant să facă așa.

13. Am văzut pe unii preoți, că după ce adună bine cu discul și pun s. Trup în potir, șterg discul întâi cu buretele, apoi cu purificatorul, pe care apoi îl vântură și apoi îl așează pe potir. Tot așa am văzut vânturând antimisul, după ce au adunat cu grije de pe el, tot ce au putut vedea, cu buretele și cu discul. Vânturatul purificatorului și a antimisului, în forma aceasta, mi se pare primejdioasă.

14. Încheierea se face cu „Cel ce a înviat din morți...” în duminică, sau cu a sârbătorii împărătești, iar în zilele de lucru, sau în celelalte sârbători simplu cu „Hristos adevăratul Dumnezeu nostru...” Dacă sârbătoarea împărătească, în care toate sunt ale praznicului, e duminică, se face cu a sârbătorii până la întropire. Dacă sârbătoarea împără-

tească e în zi de lucru și până la întropire e o duminică, în aceasta se face cu a duminicii, cum spune Tipicul. Liturgierul de București pune în opust la Liturgia s. Ioan Gădeaur și pe sfântul, a cărui amintire o face (la celelalte două Liturgii nu pune acest adaus). Tipicul spune în notă, că „unii preoți în binecuvântarea aceasta amintesc cu mâinile și pe sfântul zilei, pe lângă Sfântul cărui Liturgie se face. Amintirea aceasta e prescrisă numai în deslegarea laudelor dumnezeiești, la Mănecat, Inserat...”

Am auzit pe unii preoți zicând în ziua de lucru: „Celce e minunat între sfinți, Hristos adevăratul Dumnezeu nostru...”

Am înșirat unele deosebiri, nu pe ca să se vadă, că în adevăr nu avem uniformitate nici la Sf. Liturgie. Vedem deosebiri între Tipic și Liturgie și între Liturgie și cele două biserici românești. Când e un preot, treacă-meargă, dar când sunt mulți concelebranți și nu fac la fel, împătură asupra credincioșilor e foarte neplăcută. Tipicul, de a tipări un Tipic oficial al Bisericii noastre, a fost bun, precum și gândul, de a înlocui toate Liturgiile cu cea nouă. Cei cari au plănuit acestea, gândit la uniformitate. Că nu am ajuns încă la întregime, e pentru că de mulțori obiceiuri mai tare ca legea, dar de mulțori sunt

preotul Cashin rosti o rugăciune. Toți consilierii — catolici și protestanți — se ridicară și picioarele și recitară rugăciunea împreună cu părintele Cashin. În aceeași ședință, președintele Mac Kee — bun catolic — făcu propunerea ca în viitor toate ședințele consiliului să înceapă cu o rugăciune. Propunerea i primită cu însuflețire.

Cum stăm însă noi românii? Majoritatea intelectualilor noștri nu merge la biserică decât la Crăciun și Paști. Ba unii nici chiar atunci. Sunt familii, unde — chiar cu microscopul să cauți — n'ai putea găsi atârnată pe peretele locuinței o icoană, sau un crucifix. În schimb, în tablouri „nud“, etc., te împiedeci la tot pasul. Va spune poate cineva că aceste sunt chestiuni lipsite de importanță, că n'au de-aface nimic cu educația copilului. Să mă ierte lumea, dar nu este așa. Quidquid agis, prudenter agas, et respice nem. Din chestiuni în aparență mărunte esecruri mari, întocmai cum o schinteie minuculă poate să producă explozii cu efecte incalculabile. Dacă părinții sunt indiferenți la cele religioase, nici copiii lor nu vor deveni buni creștini.

Exercițiile străjerești, premilitare, etc., făceau în Dumineci și sărbători. E dureros. Dar ordinele celor suprapuși trebuiau executate și nu discutate. Tineretul adolescentetatea cea mai delicată — era lipsit și în școlile acestea de educația religioasă, căci această educație trebuie făcută în biserică și nu pe terenurile de „sport“ și „tir“.

La Universitate apoi, cu această educație moral-creștinească nu-și bătea nimeni din piept. Tineretul, de ambe sexe, e flexibil la orice schimbări și voință. Iar o seamă dintre profesorii de științe — onoare excepțiilor — prin lecțiile pline de idei ateiste, distrugeau orice rămășițe de credință ce-a mai rămas ca amintire din copilărie în sufletul și inima studenților. În licee și alte școli se făcea puțină educație moral-creștinească. În familie lipsea această educație. În Universitate eiusdem. În urmărire, nu trebuie să ne mirăm dacă marșalitatea generațiilor se succedau — cu un

indiferentism cras față de tot ce e moral și creștinesc.

Firește, mai sunt apoi și alte cauze care conlucrează direct la demoralizare. Spre exemplu: literatura așa zisă „modernă“ și filmele de cinematograf. — Înțeleg filmele rele. — Omul face cartea, iar cartea pe om. Lectura este un tovarăș, bun sau rău, după felul cărții. Spune-mi cu cine te nsoțești, ... O carte bună edifică și nobilitează sufletul, o carte rea îl distruge. La fel când e vorba despre cinematograf. Un adolescent contempează succesiv câteva filme cu gangsteri și apași. În sufletul lui bolnav se naște dorința de a imita gestul apașilor. Întâlnește alți camarazi bolnavi sufletește și se hotărăsc să dea o lovitură. Cazuri s'au întâmplat destule. Elevi de liceu — și încă din familii așa zise „bune“ — au devenit criminali. Cauzele cari i-au determinat să lungească pe panta imoralității, au mărturisit-o ei înșiși: Au citit romane senzaționale, în cari se tratau isprăvile unor gangsteri și au contemplat filme de cinematograf cu același subiect redat în tablouri vii. Deci, părinții cari doresc binele și fericirea copilului lor, să ia aminte!

Ar fi greu și peste puțină vreme, să se trateze pe larg în cadrele unui articol de ziar, a cărui extensiune a fost fixată la maximum șase pagini de manuscris, un subiect atât de vast și inexhaustibil chiar. Și apoi, drept spunând, n'aș vrea să abuzez nici de paciința cititorilor și nici de bunăvoința prietenilor dela „Unirea“.

Lumea geme sub cunțul multelor patimi. Unica salvare este calea evangheliei. O credem aceasta, întemeiați pe cuvintele marelui apostol al neamurilor, Sf. Pavel: „Unde s'a înmulțit păcatul, acolo a prisosit și darul“. Iar Dumnezeu sculă Mântuitorul Isus o spune atât de frumos: „Ridicați ochii voștri și vedeți, că holdele sunt coapte, iar secerișul este bogat“.

Fiecare individ să pornească dela sine însuși. „Nosce te ipsum“. Prin imoralitate, farsă, minciună, vorbe obscene și brutalitate nu se poate conduce nici țara și nici armata. Trecutul recent e deplină dovadă. Am orbecat cu toții pe căile pierzării. Și e timpul su-

prem de pocăință. Corectitudinea, blândețea și bunătatea inimii, infiltrate în suflete și inimi prin educație în spirit moral-creștinesc, vor da fără îndoială un rezultat neasemănat mai bun.

Sabin G. Truția

Știință românească. Adevărul e universal. Știința, care caută adevărul, nu poate fi nici ea sectară și tendențioasă. Totuși Blajul își face o mândrie din împrejurarea că a pus știința, istoria și filologia în primul rând, în slujba ideii și cauzei românești. Prin lumina științei a trezit la conștiință sufletul neamului, care s'a întărit spre biruințele ce i-au urmat.

A dus la isbândă această școală blăjană nu fiindcă ar fi abătut știința dela rosturile ei supranaționale, ci tocmai fiindcă adevărul era pe partea noastră și nu cerea decât să fie pus în lumină. Găsim cuvinte de justă apreciere a acestui apostolat al Blajului, științific și național, în substanțialul articol, în care d. prof. P. P. Panaitescu, rectorul universității din București, tâlcuiește sensul deschiderii Universității din Cluj la Sibiu. Considerând acest eveniment, cu drept cuvânt, ca „o isbândă românească“, d-sa scrie, între altele (în *Cuvântul* din 10-11-40):

„Transilvania este centrul pământului locuit de Români, cultura ardeleană în tiparele ei particulare ocupă un loc central în cultura românească. Este știința luptătoare pentru românism. Blajul cu școlile sale închise între ziduri groase, așezate în pătrat sever în jurul pieții pietruite, păstrează în coridoarele sale boltite ecoul glasurilor marilor învățați ardeleni. Aplecați asupra înfoliilor legate în piele, descifrau slova latinească a originelor neamului; în chiliile lor întunecoase se făcea o mare lumină, vedeau peste veacuri în urmă legiunile romane, peste veacuri înainte împărăția românească liberă. Toți marii ardeleni au crezut în această nobilă idee: *mântuirea prin cultură*. Și Avram Iancu în testamentul său scrie: „Voesc dar și hotărât dispun ca după moartea mea, toată averea mișcătoare și nemișcătoare să treacă în folosul națiunii

de cap. unde mai pui, că nu sunt intrate de acord Liturgierul cu Tipicul.

Și acum, ce să facem?

Să se cerceteze și amplifice Tipicul, pentru ca din el să se poată cunoaște exact rânduiala Bisericii orientale, punându-se Tipicul de acord cu cărțile bisericești. Cărțile au fost părintea Tipicului și deci Tipicul trebuie să aibă seamă de rubricile respective.

Cât de greu ne cade, mergând să slujim în biserică, în care nu am mai slujit și preotul nu e de față, când trebuie să întrem pe cantor și pe crâșnic, cum se face și ce și alta? Pe când toate ar trebui să meargă la punctualitatea și exactitatea unui cronometru. Dacă facem, cum știm noi, riscăm să-i dăm preotului din comună, ca să creadă că preotul lor nu știe legea, sau că preotul e preot, întorcându-se și aflând, că ceva s'a făcut după „tipicul său“, să spună de re noi: „Dați-i pace, că-i place să se ocolescă.“ Amândouă cazurile sunt stricăcioase pentru prestigiul preoțesc.

Bine ar fi, dacă la sfârșitul lui Decembrie s'ar da în întreagă Mitropolia un indicator tipic, care să cuprindă întreg tipicul pe un an, din dumineci și sărbători, cu rugămintea, voscesne, glasuri, apostole și alte indicații necesare pentru o uniformizare cât mai completă. Se va zice: „Doar avem ca-

lendarile.“ Mai sus am arătat, cum au greșit unele calendare. Și apoi să ia cineva calendarele dela Blaj, Cluj, Oradea, Bixad și va găsi aproape în fiecare an deosebiri tipice. În anii normali avem un indicator prețios în Păscălia din Apostol și Evanghelie. Dar când Paștile trec peste timpul sorocit, cum a fost în anul acesta, nu ne mai putem folosi de Păscălie decât numai cu aproximație.

Educația morală în școala activă

Chestionar al școlii de experimentare din Blaj
Comportamentul personal și social

O seamă de sociologi purtând lozinca: „Nu ești al tău, ci al națiunii din care faci parte“ și-au pus în gând să rezeze individualitatea, să neutralizeze personalitatea și să creeze tipul social. Ei înțeleg să așeze individualul și socialul în părți opuse, ca pe niște oști față în față.

Ca în toate lucrurile, extremele sunt păgubitoare, adevărul e la mijloc, acela care ni-l arată P. Petersen profesor universitar de pedagogie și directorul școlii de experimentare de pe lângă Universitatea din Jena, cu care ne bucurăm de-a avea legături de colaborare și schimb de publicații. El declară că „trebuie să afirmăm și să întărim individualitatea, căci

ștințele, ideile și idealurile comunității se pot realiza numai în și prin individualități.“

În această lumină de conciliere a individualului cu socialul, școala de experimentare din Blaj a făcut un chestionar de-a șesiza posibilitățile de dezvoltare ce zac în copil.

Comportamentul personal.

1. *La biserică* vine regulat?... e evlavios?.
2. *Minciuna* (dacă e cazul) o folosește: ca să scape de pedeapsă?... dintr'o închipuire prea bogată?... din imitație?..
3. *Fură* (dacă e cazul) ca să consume?... din instinct de proprietate?... ca să facă rău?... din imitație?..
4. *Plânge ușor*: ca să scape de pedeapsă?... din emotivitate?..
5. *Se îndreaptă*: cu ușurință?... după multe încercări?... taxat incorigibil?..
6. *Are infirmitate*, care-i determină caracterul: fizică?... intelectuală?... morală?..
7. *I-i place să cultive*: plante de poadoabă?... animale mici?..
8. *Împlinește o muncă*: serioasă?... superficială?... o duce la bun sfârșit?... cu stăruință?..
9. *Știe să-și ia de lucru*: din proprie inițiativă?... din constrângere?..
10. *Iși pierde cumpătul* în fața persoanelor străine: din lipsă de cunoștințe?... din emotivitate?..

pentru ajutor la înființarea unei Academii de Drepturi, tare crezând că luptătorii cu arma legii vor putea scoate drepturile națiunii mele". (Testament scris la Câmpeni în 1850).

Drepturile neamului se studiază în Academia; cultura este o armă de luptă, așa au crezut toți. Deschiderea Universității este o pregătire pentru luptătorii „cu arma legii”, ea și cu arma istoriei, a limbii, a științei...

Dela Abrud. Dacă multe din *sinoadele protopopești* de până acum prezintau doar caracterul unor întâlniri colegiale, cu hotărâri și memorii, cari, foarte adesea, rămăneau așternute pe hârtia proceselor verbale ale ședințelor — preoțimea noastră din tractul Munților Apuseni a avut acum ocazia ca, în ziua de 5 Nov. c., să se împărtășească din bucuria mângâitoare a unei realizări.

Păr. *Cornel Oțel*, protopop tractual, a convocat *sinodul de toamnă* la Abrud, unde lucrează de doi ani pentru repararea și înfrumșetarea bisericii locale, reușind să-i dea, atât în afară cât și, mai ales, înăuntru, un aspect de vrednic lăcaș al Domnului. Iar casele parohiale, cu cheltuieli grele, le-a transformat din temelii, ajungând să fie azi nu numai o locuință potrivită și necesară așa cum este, ci și o modestă mândrie a noastră și o recunoscută înfrumșetare a orașelului Abrud.

La terminarea ședinței sinodale, într'un cadru de adâncă reculegere sufletească, s'a făcut sfințirea apei și stropirea caselor, după care păr. *Aurel Gligor* din Câmpeni a tâlmăcit, în cuvinte de frățească simțire, în numele preoțimii tractului, toată bucuria, elogiile și recunoștința cu care dorim să răsplătim munca și strădaniile Păr. protopop Oțel, precum și a colaboratorilor Sf. Sale, în frunte cu primcuratorul *Dr. Gh. David*, cărora și pe această cale li-se împărtășesc vii mulțumiri, pentru felul cum înțeleg să servească, devotați, interesele scumpe ale bisericii noastre. — Bucuria faptei împlinite am trăit-o intens câteva clipe și ne va rămâne îndemn și exemplu de ceea ce se poate realiza prin inițiativă, muncă, sulet și stăruință. (Pr. Gh. Simu).

11. *Se sperie: de primejdie?.. de răni?.. de întuneric?.. de singurătate?..*

12. *Mediul de-acasă: favorizează educația?.., împiedecă educația?..*

Comportamentul social.

1. *Pe colegii lui: îi apără?.., îi acuză?.., colaborează cu ei la munca intelectuală?.., morală?.., manuală?.., își împarte cu ei bunurile culturale?.., bunuri materiale?..*

Lovește în ei pentru dreptatea ce vrea să o restabilească?.., din pornire rea?.., îi iartă din bunătate?.., de frică?.., pentru urmări?.., îi bârfește din plăcere?.., din obișnuință?..

2. *La joc: se supune șefului?.., e ales șef?.., ține regula jocului?.., strică jocul?.., e sburdalnic?.. e sfios?.., e grav?.., e brutal?.., e ușuratic?.., stă stingher?.., merită încredere pentru reușită?..*

3. *La judecată: aduce bună judecată?.., știe să se apere?.., acuza lui impresionează?.., știe să-și apere colegii?.., manifestă curaj?.., frica?.., primește pedeapsa resemnat?.., turbulent?..*

4. *Aspectul general al caracterului: bun?.., potrivit?.., slab?..*

Toma Cocișiu

Știri mărunte

Personale. Următorii preoți din Arhidieceză, refugiați ori expulzați, din teritoriul cedat, au fost *numiți* la parohii de Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc (în paranteză parohia de unde au venit): *Aloisiu Simon* (Tg-Mureș III) la Făureni; *Eugen Arieșan* (protopop Gheorgheni) la Făgăraș II; *Alex. Târnaveanu* (Sovata) la Cincu; *Ion Păcuraru* (Bollintineni) la Băgaciu; *Flaviu Călugăr* (Ghelința) la Vaidacuta; *Laurențiu Morariu* (Hergheia) la Chinciș; *Ioan Olteanu* (Miercurea Nirajului) la Aiudul de sus; *Ovidiu Pop* (Ocland) la Ulieș; *Vasile Câmpianu* (Palatca) la Drâmba; *Maxim Pop* (Sântioana de Mureș) la Oroiu; *Traian Turcu* (Troita) la Ticușul Nou și *Gavril Colceriu* (Lăzărești) la Sebeș.

— Acelaș și tot din rândurile clerului arhidiecezan, refugiat ori expulzat, a rânduit să fie *utilizați* la parohii următorii preoți: *Gheorghe Ivan* (protopopul Odorheiului) la Făgăraș I. *Iuliu Păstrav* (Sf. Gheorghe) la Alba-Iulia I; *Isidor Vlad* (Miercurea Ciuc) Șinca Veche; *Maxim Sârbu* (Apalină) Vesăuș; *Nicolae Chinezu* (Beica de jos) Tușinu; *Ioan Todoran* (Bezidul nou) Gogan; *George Câmpian* (Bicazul Ardelean) Velț; *Teodor Căndea* (Bicaz-Chei) Sânpetru de Câmpie; *Aurel Busoiu* (Bicaz-Dămuc) Veza; *Iuliu Aron* (Boroșneul mare) București IV; *Octavian Friciu* (Breaza) Gheja; *Ilie Mirion* (Căcuciu) Cut; *Ambrosiu Mera* (Ceușul de Câmpie) Șincai-Fănațe; *Roman Husar* (Ciucșangeorgiu) Silivașul de Câmpie; *Emil Crețu* (Ditrău) Bernadea; *Emil Damian* (Filipișul mare) Sânpaul; *Constantin Voina* (Ibănești) Fănațe; *Nașcu Bogdan* (Iernuteni) Luduș; *Ioan Boldor* (Imper) Teiuș II; *Miron Radu* (Lisnău) Tohanul vechiu I; *George Todoran* (Merești) Diciosănmărtin; *Teodor Crișan* (Milaș II, Rădești); *Grigore Stino* (Ogari) Ghirbom; *Ioan Chirilă* (Poata) Vaidacuta; *Melinte Crișan* (Roteni) Șarmășel; *Ioan Roman* (Sântana de Mureș) Iernut; *Victor Socol* (Sărmaș) Mănărade; *Iacob Boca* (Șopteriu) Răzoare; *Iosif Blașiu* (Teleacul) Șăușa; *Zosim Nuțiu* (Tirimia) Hundorf; *Alexandru Borda* (Turia) Ploești; *Victor Tufan* (Ungheni) Chirileu; *Aurel Tămaș* (Voivodeni) Curciu; *Emil Chiciudeanu* (Zoreni) Țagu.

Maj. Sa Regele și Regina Mamă Elena, în zilele de 9—10 Noemvrie au fost în Ardeal. Și anume în Țara Hațegului. Aici au vizitat bisericile istorice din Sf. Marie Orlea, Streiu, Streiu-Sângeorz și Densuș. Tot atunci au cercetat cu deamănuntul și vestitul castel al Huniadeștilor, din Hunedoara.

Conducătorul Statului Român în Cetatea Eterna. D. general *Ion Antonescu*, plecat săptămâna aceasta, cu tren special, la Roma, a sosit cu bine și a fost întâmpinat la gară de însuși Ducele și de contele Ciano, înconjurați de înalte autorități fasciste. Conducătorului Statului Român i-s'a făcut o primire strălucită. Gazetele italiene au și ele cuvinte dintre cele mai elogiase pentru cel ce a venit în Cetatea Eternă ca mandatar al aspirațiilor pe cât de juste, pe atât de arzătoare și urgente ale poporului român. O primă întrevvedere cu Ducele a durat o oră și jumătate. Audiența la Maj. Sa Regele-Împărat Victor Emanuel III a fost dintre cele mai solemne. — Azi, Sâmbătă, d. Ion Antonescu va fi primit de Suveranul Pontifice Pius XII.

Schimbări la Seminarul Teologic dela Blaj. Anul școlar în curs s'a început cu rector seminarial nou: păr. *Dr. Ioan Cristea*, fost topografia Seminarului Teologic gr.-cat. Blaj

secretar mitropolitan. Prefecți de studii au numiți; păr. *Dr. Liviu Chinezu*, profesor teologie și păr. *Dr. Eugen Popa*, preot Blaj, acum profesor de teologie. Postul duhovnic al seminaristilor a fost încredințat păr. *Liviu Pandrea*, prof. de religie. — *D. Ioan Vesa* a fost numit profesor de teologie. Așisderea și păr. *Dr. Demetriu* dela Cluj și păr. *F. Hubic* dela Oradea.

Locale. Joia viitoare, de praznicul trăirii în biserică a Maicii Domnului, va dăca în catedrală păr. *Dumitru Neda* ca mitropolitan.

— Dumineca trecută, în cadrul de liturghie arhierescă slujită în sobor de p. Preasf. *Dr. Vasile Aftenie*, episcop auxiliar, ridicat șase diaconi la treapta preoției.

— Săptămâna aceasta tinerii levi Seminarului Teologic și-au făcut exerciții *spirituale*, după obiceiul din trecut. Cător al acestor deprinderi sufletești a Preacuv. Sa *P. Augustin Pop*, egumen mânăstiri dela Obreja.

Eliminări din Mișcarea Legionară. Consiliul Superior al Mișcării Legionare, informat că anumite elemente ar avea de să produecă tulburări în sânul organizației diste, s'a întrunit în ședință spre a lua surile socotite de lipsă. Hotărârea consiliului a fost adusă la cunoștința cuiburilor din printr'o circulară din 13 Noemvrie c. D. această circulară reiese că pentru a feri de rea de „acțiunea unor elemente lipsiți simțul răspunderii” au fost eliminați pe totdeauna membrii: Preot I. Dumitrescu-Dumitrescu Zăpadă și Gh. Ciorogariu, împreună cu cei ce au participat la acțiunea lor versivă.

Bibliotecile Varșoviei. Din izvoare man se anunță că Biblioteca Universității Bibliotecă Națională din Varșovia au formate, formând de acum încolo Biblioteca tului (Polon?). Conține un milion și jumătate de volume. Cele două biblioteci unite în forma — așa se spune — secțiuni ale Bibliotecii polone, în sensul cel mai larg al vântului.

† **Dr. Eugen Papiu**, avocat, s'a sosit la Blaj, în ziua de 4 Noemvrie, în vârstă de 38 de ani. — Fie-i partea de aleși!

† **Ioan Tiniș**, învățător pensionat, cut la cele veșnice în Blaj, Miercuri, 6 Noemvrie c., într'al 69-lea an al vieții sale. — nească în pace!

FRIDERIC HÖNIG

ARAD, STRADA BARIȚIU 10-2

Ceamai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

Fondată la anul 1841

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote, pelângă garanță mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiate.

Rehizite și scame de fier pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Telefon 376

